

eentje van een óproep om eens te gaan kijken of we niet weer konden gaan „negentienhonderdachten”, maar bovendien vragen de kerken bij getallen de studenten.

Nu zal ik, K. S. niet zeggen: ik ben er zoo voor. Dat is wel zoo, vooral in deze moeilijke omstandigheden (en iedere broeder kan weer een principieel contra-be-toog opzetten, waar ik óók tegen glimlachen zal)... het is dus wel zoo, maar ik zeg tegen mezelf: laat vóór- en tegenstander zwijgen. Laat men eenvoudig zeggen: de kerken hebben niets gezegd, vele stellen het blijkbaar op prijs, dat het wel doorgaat, we hinderen mekaar niet, we gebruiken ook geen foefjes tegen elkaar, en dus: laat het maar weer gebeuren minstens tot de volgende synode, en wie het dan zoo erg vindt, die moet maar op tijd zich wenden tot kerkeraden en classis, en zoo, enfin tot den beroemden „kerkelijken weg”.

Maar ik meen, met terzijdestelling, eerlijk, van eigen voorkeur, dat zoo alleen men zich onderwerpt aan den feitelijk gang van zaken in de kerken, en dus niet overheerscht. In dubili abstinere (van opzettelijke betwiste verandering).

K. S.

Die „min kundige” Walaeus!

Eén dezer dagen hield ik me onledig met de leetuur van Karl Barth (Dogm. II, 1, 647/8), en schrok toen van eenige opmerkingen, die hij maakte over twee gereformeerden: Gomarus en Walaeus. Walaeus is de lievelingsauteur van ds. Bouwmeester, die hem herhaaldelijk plaatste vóór het synodocratische Praeadvieskarretje. Karl Barth nu beweerde, dat én Gomarus én Walaeus op een bepaald punt gecapituleerd waren voor de jezuetische leer (der scientia media). Daar schrok ik zóó van, dat ik de door Barth aangegeven citaten eens ging controleren. Tot mijn troost mocht ik concluderen, dat hij hen niet begrepen had, onjuist citeerde, en hun in den mond lei, wat ze nooit hadden gezegd, doch verzweeg, wat ze daartegen hadden aangevoerd.

Maar dat wou ik hier niet vertellen. Iets anders is het doel dezen keer. Ik vond bij Walaeus, zóómaar in 't voorbijgaan, alsof 't vanzelf sprak, deze uitspraak (Opera, 1643, I, 175 b), dat God den mensch in het paradijs het eeuwige leven voorstelde onder voorwaarde van gehoorzaamheid aan de wet, doch na den val hem datzelfde eeuwige leven voorstelde onder voorwaarde van geloof in Christus.¹⁾

Toen dwaalden mijn gedachten van Barth naar Berkouwer en Bouwmeester. Tria beta kallista.

Als ds. D. v. Dijk in de synode precies datgene zegt, wat Walaeus hier beweert, dan verklaart Berkouwer, in volen ernst: u moet toch eerst met het probleem van het remonstrantisme klaar komen. Walaeus in de synode: zou die óók weggestuurd zijn, net als ds. D. v. Dijk en de remonstranten, de laatste dan door Bogerman?

Als de indianaars van een gravamen tegen een bijziende synode, teneinde haar van domme nonsens te weerhouden, hetzelfde verklaren als wat Walaeus zegt, dan loopt Bouwmeester de kerkeraden af met Walaeus onder den arm, en vermaant in volen ernst: u moet Ridderbos-Polman-Praeadvies en dus Walaeus niet afvallen. Walaeus in de synode: zou die ook geschorst zijn, net als Greijdanus?

Als de vrijgemaakten zich beroepen op de voorrede van de Statenvertaling op het Nieuwe Testament, die precies het zelfde zegt als Walaeus, maar dan niet in het latijn, doch in gewoon nederlandsch, dan verklaart Ridderbos-synode, om het Praeadvies en heel den onhoudbaren handel toch nog te redden: nu ja, die schrijver van die voorrede op de Statenvertaling is ook maar „min-kundig”. Walaeus in de synode: zou die óók als min-kundig op zij gezet zijn, net als de gravamenschrijvers van 1944, van wie één daarna zich Bouwmeester's discipel gemaakt heeft?

Barth-Berkouwer-Bouwmeester. Maar geef mij liever Bogerman, de vierde B. Die stuurde tenminste Remonstranten uit de synode weg, en geen bestrijders van het remonstrantisme. En die snapte iets van zijn bindende uitspraken. En stónd er toen ook voor. En pousseerde geen „Oosterbeek” in 1622/3.

K. S.

¹⁾ Nam Deus primo statuit homini vitam proponere sub conditione legalis obedientiae, post lapsam vero sub conditione fidei in Christum.

O, Hildebrand!

Ds. Nawijn, synodocratisch predikant van Kampen, haalt in zijn blad een nieuw kunststukje uit. Hij noemt ons, leden van de Gereformeerde Kerken in Nederland, saamkomende in den dienst des Woords en der sacramenten met degenen die ook hij hielp uitwerpen, „onze BEZWAARDE broeders en zusters”.

Het blijkt, dat we dus niet alleen allemaal broeders en zusters zijn van dr. Ridderbos en collega's, en van ds. Meyster en andere uitwerpers, maar van allen, die ons als kettters en scheurmakers hebben uitgebannen. B e z w a a r d e broeders en zusters.

Ik dacht eigenlijk, dat dat de friesche dominees waren, en de duizenden anderen, die in de groep-dr. Ridderbos c.s. een herhaling geven van de houding

van die leden der hervormde kerk, die al jaren lang betoogen, dat het daar mis is, en die dan verder met zuchten volstaan. Maar, het is anders. Wij zijn de „bezwaarden” in de synodocratische kerken, als men de woorden serieus leest tenminste.

Dat kan wat worden. Destijds heeft in de eerste vrijmakingsdagen, 't was oorlog en andere misère, het gedeelte van de Kamper kerk, dat broeder Greijdanus een kind Gods en geen openbaren grooten zondaar naar artt. 79—80 K.O. vond, met hem dienst gehouden als „bezwaard gedeelte”. Greijdanus had nooit drukte gemaakt, was gewoon bij zijn wezenlijke broeders blijven zitten in de bank, want ook hij volgde het parool: blijf in de kerk en houd u aan de kerkenordening, en „alle deze dingen” zullen u toegeworpen worden. Totdat op zekeren dag de menschen, die den preekstoel van dezen dominee Nawijn bezetten, publiek afkondigden, dat hij door woord en daad getoond had, niet meer bij „de” gereformeerde kerk van Kampen te willen behoorren. Dat had de synode noodig, om zonder veel drukte van hem af te komen en ook zonder op de knieën te moeten vallen voor God; en dus leverde de kerkeraad, thans van ds. Nawijn, prompt, wat de synodocratische figuren verlangden: die afkondiging.

En nu zijn we ineens wéér allemaal „het bezwaard gedeelte”.

Die dominee Nawijn, typisch respondent aan degenen die hem naar Kampen gehaald hebben, doet mij altijd denken aan het motto in Hildebrand's Camera Obscura: nec lussus pudet, sed non incidere ludum. Zeer vrij vertaald wil dat zeggen: dat ik zoo af en toe er een spel van gemaakt heb, nou ja, maar dat het nou nooit eens anders wordt, kijk, dat is toch wel een schandaal. Dat ze nog altijd knoeien in woorden, en nu eens nóóit ernstig worden, wel, d á t maakt de boel kapot.

K. S.

De bibliotheek van onze Theologische Hoogeschool

De trouw, waarmee onze vrouwen elke week haar vijf cent geven voor de bibliotheek van onze Theol. Hoogeschool, is zeer verblijdend.

Ook de eerste afrekening was weer prachtig, n.l. f 6014.21.

Of daarmee nu gezegd is, dat al onze vrouwen hieraan meegewerkt hebben om dit bedrag bij elkaar te brengen, moet helaas ontkend worden, want dan zou de opbrengst zeker grooter moeten zijn. Maar het neemt niet weg, dat onze vrouwen, die dit doen, zich bewust zijn van het mooie werk, waaraan zij meehelpen bouwen.

Want wij helpen samen het werk van de School der Kerken bevorderen, door de uitbreiding en instandhouding van de bibliotheek.

Als we allemaal het zóó zien, zal met liefde doorgebouwd worden, en elke week onze vijf cent afgezonderd worden.

Een ieder van ons zij trouw in dit deel van het werk Gods voor onze Kerken.

Mochten er kerken zijn, waar onze vrouwen aan dit werk nog niet begonnen zijn, dan gaarne even bericht, dan helpen we U, door het zenden van de bibliotheekboekjes, zoodat er een begin gemaakt kan worden!

Kampen, Vloedijk 104.

B. v. d. BERG,
Secretaresse.

(Wij blijven verwonderd en dankbaar dit prachtige werk gadeslaan. Laat niemand denken, dat een bibliotheek met een paar jaar al in orde is. Een goede bibliotheek moet altijd door gebouwd worden. En een achterstand van vele eeuwen moet worden ingehaald. Dat zal nooit in zijn geheel gelukken. Maar indien we het hoognoodige van vroeger eeuw willen bemach-

tigen, en het vele, dat thans verschijnt, ook willen kunnen aanschaffen, dan hebben we nog jaren lang minstens het bedrag noodig, dat thans binnenkomt. Zeker, zoolang als we geen kapitalen hebben verworven; en dat zal wel nooit gebeuren. Men vergunne ons deze herinnering, die op een gestelde vraag antwoord geeft. K. S.)

Ons Handboek is er!

Reeds is ons Handboek 1949 aangekondigd: we kunnen dus kort zijn. De statistiek is een stuk werk, waaraan de redacteur niets behoeft te doen. Dat geduldwerkje is voor de geduldigen, en die zitten in Goes. Hulde. — De Visce, scriba der synode, schreef in Kamper Kb. dat de statistiek niet geheel juist was inzake ds. v. Herwijnen. Ik heb het nog niet gecontroleerd. Indien 't waar is, moet 't wel een vergissing geweest zijn. Overigens geeft het jaaroverzicht het besluit der synode juist weer. De Heer Scheps verwondert zich erover, dat ons Jaaroverzicht over ds. v. Herwijnen zoo sober sprak als geschied is. Wij zouden wel eens willen weten, wat de heer Scheps weet van ds. v. H., en voorts, wat voor een kerkbegrip hij heeft. Het mijne is altijd anti-sectarisch geweest. Daarom ben ik tenminste vrijgemaakt. De secte zie ik bij hem (binding aan formuletjes, waaraan niemand in de wereld verder bindt).

Jaaroverzicht en In Memoriam prof. Greijdanus zijn van den redacteur. Prof. Deddens gaf een nuttige bijdrage: kerkenordening met allerlei besluiten van synodes. Hulde voor den speurzin. Hier en daar allerleukste ontdekkingen. Ik mocht er uit leeren. De akker der Kerk bevat veel zaads en velerlei gewas. Overigens is de verdienste van prof. Deddens' bijdrage, dat hij niemands werk in de wielen reed.

Uitgave goed verzorgd. Hartelijk aanbevolen. Meditaties over de statistiek aan liefhebbers. Groei der Kerken normaal — meer leden dan vermeld staan, en dat ondanks een nare emigratie van flinke kerels, en dus procentgewijze van velen onzer. Want vrijmaking is altijd een dáád.

K. S.

De Acta zijn er!

Keurig verzorgd, goede band, heldere druk, mooi papier: de uitgave (firma Ph. Zalsman, Kampen) van de Acta van Amersfoort. De Acta trekken hun „duizenden” een Handboek zijn „tienduizenden” (natuurlijk geen accountants-cijfers, net zoo min als bij de zangeressen om Saul en David). Derhalve willen we aan de „duizenden” zeggen: Tolle, lege, koop en lees. Boeken zijn zoo enorm goedkoop, als ge uitrekt, hoeveel sigaren je ervoor krijgt, of zelfs gevulde cigarettent-papiertjes.

De spelling is in dit boek een crux. Er staan „van mijn hand” stukken in, die ik niet zou hebben willen of kunnen schrijven, noch geschreven heb. Ik schrijf de spelling van Prinses Wilhelmina. De Acta doen een maar al te vaak geslaagden gooi naar het nieuwe „nederlands” van „vissen” en zoo. Ik kan er ook niets aan doen dezen keer: de zettters regeeren tegenwoordig te boekenwereld, de schrijvers staan bescheiden af te wachten, wat den heeren belieft. Zie mij dus niet op al die malle woorden aan. Overigens — de scriba is ook maar een slachtoffer. Ik zou niet graag in zijn meester-der-verzamelingen-sandalen staan. Laat staan: gaan. Hem is het toch gelukt. Wederom: hulde.

Een goed register helpt den luiaard, die in ons allen steekt. En ook den man, die tijd noodig heeft. Die is het waard, zoo'n goed register.

De vrijmaking bracht ons weer den zegen van het hartelijk meeleven. Juist daarom hoop ik dat de Acta veel lezers zullen hebben. We moeten het van dat m e e l e v e n hebben om te staan en RECHTOP en RECHT te blijven staan.

K. S.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Hoe dacht Groen van Prinsterer

over „Ecumenische” Zending? II, slot

4. Broeder Wolf.

Reeds voor den oorlog werd er in gereformeerde kringen met groote waardeering gesproken over b.v. Kagawa en Karl Barth, terwijl medebroeders vaak den wind van voren kregen (zie „De Reformatie” van 5 Mei 1939 onder de rubriek Kerkelijk Leven).

Na den oorlog is dit verschijnsel alom te constateeren. Kritekloos wordt gedweept met Mott en Söderblom. Alle verschillen worden gereduceerd tot nuances. Alle Kerken zijn zusterkerken geworden. Leve Oslo-1947 en Amsterdam-1948! Rose, roode en infra-roode sprekers op die congressen slijkt men op den koop toe: alle (kerk-)menschen worden broeders. In het noorden van China zijn christenen vervolgden, omdat ze zich niet wilden aansluiten bij de eenheidskerk van Japansch maaksel en weigerden mee te doen met de Keltzervereering. Doch amerikaansche oecumenische zendings-kringen kozen niet de zijde der vervolgd, maar sympathiseerden met de eenheidskerk. En in het brave Nederland sympathiseert men thans met deze amerikaansche zendingsmenschen. Och, men is 't niet helemaal eens met allen; maar het gaat toch te ver om al die menschen, die zoo ontzaglijk veel voor Gods Koninkrijk en de zending deden, als kettters te verwerpen.....

In Groen's tijd was het met het N.Z.G. zóó ver gekomen, dat de beslist anti-calvinistische prof. Hofstede de Groot, baanbreker van de Groninger richting, onder de voormannen van het N.Z.G. geteld kon worden. Groen citeert uit het 7e maandbericht van 1847, een mededeeling, waarin leden en begunstigers opmerkelijk gemaakt worden „op een woord ter voorbereiding voor de feestviering van het vijftigjarig bestaan van het Nederlandse Zendingsgenootschap, uitgesproken door Broeder (sic! v. d. W.) HOFSTEDE DE GROOT, Hoogleraar te Groningen en uitgegeven onder den titel van: De zending door de Gemeente”. Groen noemt dit een verderfelijke boekje (blz. 118). Immers prof. H. de Groot beweert daarin, dat Lucas in Hand., „als hij van heiligen geest spreekt, doorgaans de innerlijke van God gewekte stem der echt-Christelijke gezindheid in ons” bedoelt, „die hij niet zeiden tegenover een uiterlijke aanwijzing van boven stelt”. „Waar wij”, aldus concludeert Groen, „de boven-menschelijke leiding meenden te erkennen van den Geest door wien de Gemeente des Heeren in alle waarheid geleid wordt, daar is eigen aandrift, eigen overleg, eigen besluit, eigen liefderlijke gezindheid, 'n gezindheid Goddelijk voorzeker, van God oorspronkelijk, door God gewekt, maar die met uiterlijke aanwijzingen of buitengewone werken van Bo-